Llywodraeth Cynulliad Cymru
Welsh Assembly Government

DATGANIAD YSGRIFENEDIG GAN LLYWODRAETH CYNULLIAD CYMRU

Teitl: **Y diweddaraf am wasanaethau arennol**

Dyddiad: **28 Ebrill 2010**

Gan: **Edwina Hart, Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol**

Cytunais yn y Cyfarfod Llawn yr wythnos diwethaf, yn dilyn cwestiynau ynghylch uned dialysis arfaethedig yng ngogledd Gwent, i gyflwyno datganiad ysgrifenedig i'r Aelodau ynghylch ehangu gwasanaethau dialysis arennol ledled Cymru.

Cafodd Rhwydwaith Clinigol a Reolir Arennol Cymru (y Rhwydwaith), sydd bellach yn gyfrifol am gynllunio a sicrhau gwasanaethau dialysis arennol, ei sefydlu'n ffurfiol o 1 Ebrill ymlaen fel is-bwyllgor i Bwyllgor Gwasanaethau Arbenigol Iechyd Cymru. Mae'r Rhwydwaith yn bwrw ymlaen â'r rhaglen ehangu dialysis gyda chyllid ychwanegol o £9.3m rwyf wedi'i ddyrannu ar gyfer 2010-11.

Mae darparu cyfleusterau hemodialysis yn fater cymhleth sy'n gofyn am adnoddau sylweddol. Rhaid cynllunio a thargedu adnoddau'n ofalus er mwyn iddynt gyrraedd y meysydd blaenoriaeth y cytunir arnynt ledled Cymru. Yn yr ymarfer blaenoriaethu cyntaf a gynhaliwyd gan y ddau gyn rwydwaith rhanbarthol yn 2009, nodwyd nifer o safleoedd fel rhai â'r brif flaenoriaeth, gydag ail grŵp o ddatblygiadau'n cael blaenoriaeth is, i'w hystyried yng ngham dau ail gyfnod y rhaglen ehangu. Mae'r uned arfaethedig yng ngogledd Gwent yng ngategori cam dau.

Er nad yw'r gwaith wedi cychwyn i werthuso'r opsiynau'n ffurfiol a llunio achosion busnes ar gyfer cynlluniau cam dau ar gyfer cynlluniau cam dau, mae gwaith yn parhau i fireinio safbwynt y Rhwydwaith am yr anghenion a'r prosesau gorau er mwyn i'r Rhwydwaith ddarparu gwasanaethau yn y meysydd hyn. Yr haf hwn, mae'r Rhwydwaith yn bwriadu ailystyried y cynlluniau cam dau hyn, gan gynnwys cynllun gogledd Gwent, i gytuno ar y drefn flaenoriaeth ar gyfer eu datblygu.

Fel rhan o'r rhaglen ehangu dialysis, bu'r ddau gyn Rwydwaith Arennol yn ystyried defnyddio unedau dialysis arennol symudol. Daeth y Rhwydweithiau i'r casgliad bod nifer o risgiau ychwanegol yn codi yn sgil unedau symudol bach, fel gwallau mecanyddol a llai o gydnerthedd. Y farn oedd ei bod yn debygol y byddai unedau o'r fath yn ddrutach nag unedau sefydlog, felly efallai na fyddent yn cynnig gwerth am arian. Nodwyd na fyddai cerbydau mwy a allai oresgyn rhai o'r risgiau hyn, fel y rheini a ddefnyddir yng Ngogledd America, yn addas ar gyfer yr ardaloedd a fyddai'n elwa fwyaf, h.y. ardaloedd gwledig tenau eu poblogaeth, oherwydd y system ffyrdd.

Mewn ardaloedd diarffordd, lle ceir niferoedd bach o gleifion neu gleifion unigol, roedd y Rhwydweithiau o'r farn y byddai'n fwy priodol defnyddio dialysis yn y cartref a gwasanaethau cymorth cymunedol. Bydd y corff newydd Rhwydwaith Arennol Cymru yn adolygu datblygiad pellach gwasanaeth dialysis cartref a chymunedol fel rhan o'i gynllun gwaith ar gyfer 2010-11.

Cyn sefydlu cyfleusterau parhaol a lle nad oes unrhyw wasanaeth lleol yn bodoli ar hyn o bryd, mae'r Rhwydwaith Arennol wedi bod yn sefydlu unedau dialysis dros dro drwy ddefnyddio gofod cyfredol mewn cyfleuster GIG sydd wedi'i addasu neu unedau dialysis y gellir eu datgymalu, sef portacabin pwrpasol fel arfer. Dim ond peth defnydd y gellir ei wneud o gyfleusterau o'r fath ac mae angen eu hystyried yn ofalus; felly caiff hyn ei ystyried dim ond pan fydd achos dylunio a busnes yr uned barhaol wedi symud ymlaen yn dda.

Mae'r diweddaraf ynghylch pob cynllun sydd wedi'u nodi fel blaenoriaeth yn y tabl yn Atodiad 1.

Yn aml trawsblaniadau arennol yw'r driniaeth orau i bobl â chlefyd yr arennau, yn hytrach na dialysis. Mae'r gwaith terfynol yn cael ei wneud ar adeiladu canolfan drawsblaniadau arennol bwrpasol â 21 o welyau a chyfleuster cleifion arennol allanol newydd, sy'n werth £4.2 miliwn, yn Ysbyty Athrofal Cymru, Caerdydd. Rhagwelir y bydd yn agor ddiwedd mis Gorffennaf 2010. Bydd y ganolfan yn cynyddu'r adnoddau cyfredol ac yn gwella ansawdd bywyd cleifion arennol.

Atodiad 1 - Y diweddaraf ynghylch sefyllfa bresennol pob cyfleuster dialysis

Cyfleuster dialysis newydd	**Statws**	**Y Sefyllfa Bresennol**
Ysbyty Cyffredinol Gorllewin Cymru, Caerfyrddin	Agorwyd mis Mawrth 2008	
Pentwyn, Gogledd Caerdydd	Agorwyd mis Tachwedd 2008	
Sir Benfro	Agorwyd cyfleuster dros dro yn Ysbyty Llwyn Helyg ym mis Rhagfyr 2008	Yn amodol ar achos busnes boddhaol, bwriedir agor uned newydd (24 gorsaf) erbyn diwedd 2011
Powys (Ysbyty Coffa y Trallwng)	Blaenoriaeth uchel	Rhagwelir y bydd uned dros dro yn weithredol erbyn mis Tachwedd 2010; Yn amodol ar achos busnes boddhaol, bwriedir agor uned newydd (12 gorsaf) ddechrau 2012
Powys (Ysbyty Coffa Llandridnod)	Blaenoriaeth uchel	Mae'r Rhwydwaith Arennol am greu uned â phedair gorsaf mewn ward wedi'i hadnewyddu yn Ysbyty Coff Llandrindod i'w hagor erbyn yr hydref 2010
Meirionnydd/De Gwynedd (Ysbyty Alltwen, Tremadog)	Uned dros dro yn weithredol, gan ei hehangu ganol mis Mai 2010	Yn amodol ar achos busnes boddhaol, bwriedir agor uned newydd (12 gorsaf) erbyn diwedd 2011
Aberystwyth	Amnewid	Uned newydd (12-15 gorsaf) i gymryd lle'r uned bresennol (7 gorsaf), gyda chysylltiad ag uned ddatblygu Gofal Sylfaenol Meddygfa Padarn ddechrau 2011
Merthyr	Amnewid	Uned newydd (24-27 gorsaf) i gymryd lle'r uned bresennol (15 gorsaf) erbyn mis Chwefror 2012
Glannau Dyfrdwy	Y Rhwydwaith Arennol yn ystyried blaenoriaethu'r cynlluniau Cam 2 hyn yn Haf 2010	Yn cael ei ystyried
Gogledd Gwent		Gwerthusiad yn cael ei gynnal o'r opsiynau
Baglan / Pen-y-bont ar Ogwr		Gwerthusiad yn cael ei gynnal o'r opsiynau
Bangor (Ailwampio)		Yn cael ei ystyried
CRI, Caerdydd (Amnewid)		Yn cael ei ystyried